

Το τείχος του Βερολίνου

Κουτσαυτάκη Εύη, Πανοζάχου Ζωή, Παπάζογλου Αντώνης, Πετράκη
Αναστασία Πετράκη, Χελιδώνη Μαριαλένα

Γενικό Λύκειο Αριστοτελείου Κολλεγίου Θεσσαλονίκης

lykeio@aristotelio.edu.gr

Παπαχρήστου Μαρία, Κοκκίνου Ελένη

Φιλολόγος, Αριστοτέλειο Κολλέγιο

mary.papa.christou@hotmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το τείχος του Βερολίνου είναι το σύμβολο του Ψυχρού Πολέμου, ενός φαινομένου που στιγμάτισε τη γερμανική ιστορία και χώρισε το δυτικό κόσμο από τον ανατολικό. Η κρίση του δημοκρατικού πολιτεύματος στη σημερινή εποχή προκάλεσε προβληματισμό και αποτέλεσε την αφορμή της ερευνητικής μας εργασίας. Αρχικά ασχοληθήκαμε με τη χρονική πορεία των γεγονότων που σχετίστηκαν με την ανέγερση του τείχους. Έτσι πληροφορηθήκαμε για το πώς η κατάρρευση του ναζιστικού καθεστώτος, που συντάραξε όλη την υφήλιο και την παγκόσμια ιστορία, οδήγησε στον ιδεολογικό και γεωγραφικό χωρισμό ενός ιστορικού έθνους όπως η Γερμανία. Στη συνέχεια ενδιαφερθήκαμε για το καθεστώς που επικρατούσε εκείνη τη χρονική περίοδο. Συγκεκριμένα το ισχύον πολίτευμα στη δυτική Γερμανία ήταν η δημοκρατία και οικονομικά ακολουθούσαν μια καπιταλιστική πορεία. Αντίθετα στην Ανατολική Γερμανία μεσουρανούσε το κομμουνιστικό καθεστώς και η οικονομία της εξαρτιόταν από τη τοπική βιομηχανία. Παράλληλα μελετήσαμε την εξωτερική μορφή του τείχους που μετέδιδε στον παρατηρητή μια επιβλητικότητα ανάλογη των συγκλονιστικών γεγονότων που συνδέθηκαν με το συγκεκριμένο δημιούργημα. Τέλος δεν πέρασε απαρατήρητη η επιρροή της ύπαρξης και πτώσης του τείχους μέχρι και την τωρινή γερμανική πραγματικότητα. Υψιστης σημασίας αποδείχτηκε και η επίσκεψή μας στη βιβλιοθήκη μέσω της οποίας αφενός εμπλουτίσαμε τις γνώσεις μας σχετικά με το ερευνητικό μας θέμα, αφετέρου διασταυρώσαμε τις πληροφορίες που δεχτήκαμε από το διαδίκτυο ώστε να εξακριβώσουμε την εγκυρότητα των πηγών.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ: τείχος Βερολίνου, διαχωρισμός, ανατολή, δύση, επιρροή

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πτώση του Τείχους του Βερολίνου αποτελεί ένα από τα συνταρακτικότερα γεγονότα που απασχόλησαν την κοινή γνώμη. Γι' αυτό και η ιστορία του διαμορφώθηκε μέσα σ' ένα ευρύ φάσμα ιστορικών γεγονότων. Μετά τη λήξη του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, το 1945, η Γερμανία χωρίστηκε σε τέσσερα μέρη τα οποία διοικούσαν οι σύμμαχοι : Η.Π.Α., Σοβιετική Ένωση (Ρωσία), Γαλλία και Μεγάλη Βρετανία. Με ανάλογο τρόπο χωρίστηκε και το Βερολίνο, σύμφωνα με αποφάσεις της συνόδου της Γιάλτας. Το ίδιο διάστημα ξεκίνησε ο Ψυχρός Πόλεμος. Το 1948 σημειώθηκε η πρώτη μεγάλη κρίση με αποτέλεσμα τον αποκλεισμό του Βερολίνου από την Σοβιετική Ένωση. Έτσι διαιρέθηκε η χώρα σε δύο ζώνες: τα μέρη που ανήκαν στην Αγγλία, τη Γαλλία και την Αμερική ενώθηκαν σε ένα κράτος την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Δυτικής Γερμανίας και το μέρος που ανήκε στη Σοβιετική Ένωση, υιοθετώντας το κομμουνιστικό πολίτευμα, αποτέλεσε το Ανατολικό Πολίτευμα. Συνεπώς το Τείχος του Βερολίνου ήταν τμήμα των ενδογερμανικών συνόρων, δηλαδή των συνόρων που χώριζαν τη Γερμανία σε δύο κράτη, στην περιοχή του Βερολίνου. Από την ανέγερσή του, από τους Ανατολικογερμανούς, στις 13 Αυγούστου 1961 μέχρι την πτώση του στις 9

Νοεμβρίου 1989 χώριζε το Δυτικό Βερολίνο από το Ανατολικό και τη γύρω περιοχή της Ανατολικής Γερμανίας.

Όσο αναφορά την ανέγερση του τείχους τα σχέδια του ήταν ένα από τα πιο καλά κρυμμένα κρατικά μυστικά της ανατολικογερμανικής κυβέρνησης. Το τείχος χτίστηκε με εντολή της ηγεσίας του Ενιαίου Σοσιαλιστικού Κόμματος (SED, το ΚΚ της Ανατολικής Γερμανίας) από οικοδόμους υπό την προστασία και την επιτήρηση της αστυνομίας και του στρατού.

Η εργασία μας έχει ως στόχο αφενός την καταγραφή της χρονικής πορείας των γεγονότων που συνέθεσαν την ιστορία του τείχους του Βερολίνου, αφετέρου την εμβάθυνση στα ιστορικά αυτά γεγονότα και τη διαχρονική επιρροή τους στη διεθνή πραγματικότητα.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Στο πρώτο στάδιο της εργασίας μας επικεντρωθήκαμε στη βιβλιογραφική έρευνα η οποία περιλαμβάνει εκτενή διαδικτυακή έρευνα για τη πλήρη πληροφόρηση σχετικά με τα γεγονότα της πτώσης του τείχους του Βερολίνου. Παράλληλα στις δράσεις μας συμπεριλήφθηκε η επίσκεψη στην τοπική μας βιβλιοθήκη όπου ενημερωθήκαμε πλουραλιστικά με στόχο να αποκτήσουμε μια σφαιρική αντίληψη και να διευρύνουμε το γνωστικό μας επίπεδο σχετικά με το συγκεκριμένο συμβάν.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Βιβλιογραφική-Διαδικτυακή έρευνα

Μετά το Β παγκόσμιο πόλεμο ηττημένοι Γερμανία χωρίστηκε σε τέσσερις ζώνες κατοχής που τις έλεγχαν οι σύμμαχοι. Εκείνη τη περίοδο ξεκίνησε ο Ψυχρός Πόλεμος και η γερμανική πρωτεύουσα το Βερολίνο έγινε το κεντρικό θέατρο επιχειρήσεων στη μάχη των μυστικών υπηρεσιών από Ανατολή και Δύση. Το 1949 η Σοβιετική ένωση απέκλεισε το Βερολίνο και ιδρύθηκε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στις τρεις δυτικές ζώνες κατοχής και η ανατολική Γερμανία στη σοβιετική ζώνη κατοχής. Το τείχος χτίστηκε με εντολή της ηγεσίας του Ενιαίου Σοσιαλιστικού Κόμματος. (1)

Ανέγερση Τείχους Βερολίνου

Η ανέγερση του Τείχους, η επιχείρηση « *κινέζικο τείχος* », όπως ονομάστηκε, ήταν απόφαση του Βάλτερ Ούλμπριχτ (Walter Ulbricht), γενικού γραμματέα του τότε Σοσιαλιστικού Κόμματος Ενότητας της Ανατολικής Γερμανίας, ο οποίος δύο μήνες πριν διαβεβαίωνε τον κόσμο στις ομιλίες του ότι: «... κανείς δεν σκοπεύει να αναγείρει κανένα τείχος». Τους τελευταίους μήνες, ενώ οι κάτοικοι φεύγουν κατά χιλιάδες από τη χώρα, το κράτος προσπαθεί να σωθεί γεμίζοντας τις πόλεις με αστυνομικούς. Στις 13 Αυγούστου 1961, ημέρα Κυριακή, στη 1:11 τα ξημεράματα οι δυνάμεις ασφαλείας άρχισαν να περικλείουν εντός τειχών το Ανατολικό τμήμα του Βερολίνου. Ο πρόεδρος της ανατολικής Γερμανίας, Έριχ Χόνεκερ, δήλωσε ότι « *το αντιφασιστικό προστατευτικό τείχος έχει ως σκοπό την προστασία της ειρήνης*». Ακόμη, δικαιολόγησαν αυτή τους την κίνηση, λέγοντας πως αν δεν έπαιρναν μια τέτοιου είδους απόφαση, στο μέλλον το ανατολικό Βερολίνο θα αντιμετώπιζε προβλήματα στην οικονομία (δεν θα μπορούσε πλέον να ανταπεξέλθει στα έξοδα) και θα έχαναν τον έλεγχο, αφού δεν λαμβάνονταν μέτρα στη διαφυγή του κόσμου από τη μια πλευρά στην άλλη. Η επικοινωνία οποιασδήποτε μορφής του Ανατολικού με του Δυτικού Βερολίνου διακόπηκε, και 16 εκατομμύρια γερμανοί εγκλωβίστηκαν. Αρχικά πρόκειται για ένα φράχτη από συρματόπλεγμα ο οποίος σταδιακά εξελίσσεται σε ένα σύμπλεγμα από σειρές τείχους, ενισχυμένους φράχτες, θέσεις βολής και πύργους ελέγχου. Το τείχος μήκους 150χλμ. χωρίζει οικογένειες και σπίτια στη μέση. Έτσι, σπίτια που βρισκόταν στο όριο της διαχωριστικής γραμμής γκρεμίστηκαν, άνθρωποι αναγκάστηκαν να εγκατασταθούν αλλού, οικογένειες χωρίστηκαν, δουλειές χάθηκαν. Όλες οι συγκοινωνίες μεταξύ των δύο τομέων της πόλης διακόπηκαν. Το Βερολίνο χωρίστηκε στα δύο και οι κάτοικοί του έμαθαν να ζουν σαν «*ξένοι στην ίδια πόλη*». Τα σύνορα δεν θα επιτρεπόταν να περνούν οι πολίτες του Ανατολικού Βερολίνου, χωρίς ειδική άδεια.

Το τείχος ήταν η καλύτερη λύση που μπόρεσε να βρει το κομμουνιστικό κίνημα της Ανατολικής Γερμανίας ώστε να κρατήσει, να εγκλωβίσει στην ουσία τους κατοίκους του. Πίστευαν ότι με αυτόν τον τρόπο θα ήταν πιστός ο λαός τους και δεν θα επηρεαζόταν από τους δυτικούς. Θα είχαν τον πλήρη έλεγχο στα πάντα. Κάτι το οποίο πέτυχαν σε μεγάλο βαθμό.

Το Τείχος του Βερολίνου χτίστηκε τρεις φορές κατά τη διάρκεια των 28 χρόνων που υπήρχε, λόγω φθορών που υπέστη.

Μετά από την ανέγερση του τείχους η δυτική πλευρά ακολουθούσε το δυτικό τρόπο ζωής, επικρατούσε ο καπιταλισμός και το ισχύον πολίτευμα ήταν η δημοκρατία. Στη Ανατολική Γερμανία το ισχύον πολίτευμα ήταν ο Κομμουνισμός. Ο σημαντικότερος κλάδος την οικονομίας της Ανατολικής Γερμανίας ήταν βιομηχανία με κατασκευή μηχανημάτων παραγωγής, αυτοκινήτων και τρένων. Όλες οι μεγάλες εταιρίες είχαν κρατικοποιηθεί και οι αγρότες ήταν συνήθως οργανωμένοι σε οργανισμούς. Μετά το στήσιμο του τείχους οι εμπορικές επαφές με την Δυτική Γερμανία διακόπηκαν. Σε σύγκριση με άλλες ανατολικές χώρες ήταν πιο ελεύθερη και εξελιγμένη. Το κέντρο του Ανατολικού Βερολίνου, χωρίς να διαθέτει το πλούτο της Δύσης, δεν έδινε την εντύπωση της φτώχειας. Ωστόσο η αποτυχία του σοσιαλιστικού σχεδιασμού προκάλεσε κρίση, η οποία οδήγησε στη κατάρρευση του συστήματος. Ταυτόχρονα υπήρχε γραφειοκρατία, τεχνολογικό χάσμα με τη Δύση που προκαλούσε χρόνια έλλειψη καταναλωτικών αγαθών και απαρχαιωμένες υποδομές. Στα θετικά συμπεριλαμβάνονται τα χαμηλά ενοίκια, η δωρεάν υγειονομική περίθαλψη και η γενναιόδωρες άδειες μητρότητας και υποτροφιών.

Βερολίνο 1961, τείχος του Βερολίνου στην οδό Zimmerstrasse/Markgrafenstrasse - Sammlung Heiko Burkhardt – dailysoft.com

Στις εκλογές της Ανατολικής Γερμανίας κυριαρχούσε το Ενιαίο Σοσιαλιστικό Κόμμα Γερμανίας.

Στο εκπαιδευτικό σύστημα εκτός από μετάδοση γνώσεων υπήρχε και η υποχρέωση για πολιτική λογική εκπαίδευση. (2)

Πτώση Τείχους Βερολίνου

Χιλιάδες άνθρωποι, εγκατέλειπαν μέρα με τη μέρα την Ανατολική Γερμανία και περνούσαν στην άλλη πλευρά του τείχους. Αυτό προκάλεσε σύγχυση στην κυβέρνηση του Ανατολικού Βερολίνου κι έτσι οργανώθηκε μια σύσκεψη με σκοπό την εύρεση λύσεων για αυτό το θέμα. Ο Γκύντερ Σαμπόβσκι που ήταν ο τρίτος γραμματέας του κομμουνιστικού κόμματος στο Ανατολικό Βερολίνο, έδωσε στις 9 Νοεμβρίου 1989 μια συνέντευξη τύπου σε ξένους ανταποκριτές. Κάποια στιγμή αναφέρει ότι η απόφαση που πάρθηκε στο συμβούλιο ήταν μια αλλαγή διατάξεων περί ταξιδιών προς το εξωτερικό. Είπε: «...κατάρριψη των περιορισμών...ελεύθερη διακίνηση...». Τότε τον ρωτά ένας Ιταλός δημοσιογράφος «από πότε θα ισχύει αυτό;» και η απάντηση που πήρε ήταν «από όσο ξέρω...από τώρα, αμέσως». Η ατμόσφαιρα εκείνη τη στιγμή ξαφνικά ηλεκτρίστηκε. Οι δημοσιογράφοι

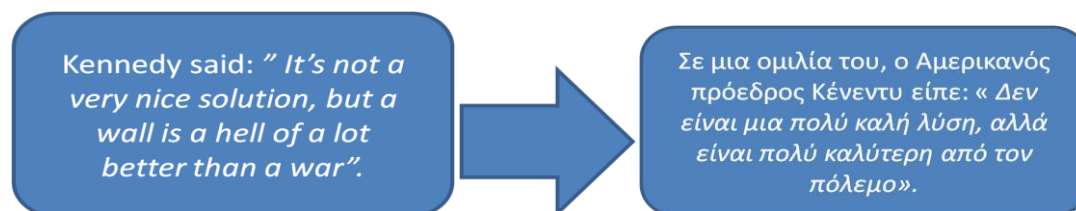
9 Νοεμβρίου 1989, άνοιξαν οι πύλες του Βερολίνου- Ben Walsh-modern World History-GCSE

εγκατέλειψαν κατευθείαν και κατευθύνθηκαν στην αίθουσα τύπου. Στις 7.05 μ.μ. το πρακτορείο Associated Press χρησιμοποιεί ως πρώτο τον όρο “άνοιγμα των συνόρων”. Λίγα λεπτά αργότερα, η γερμανική τηλεόραση επιβεβαιώνει ότι η Ανατολική Γερμανία ανοίγει οριστικά τα σύνορα. Βέβαια η πραγματικότητα ήταν διαφορετική. Σύμφωνα με την Κεντρική Επιτροπή, το άνοιγμα των συνόρων θα γινόταν στις 4 π.μ. την επόμενη μέρα, έτσι ώστε να υπάρξει χρόνος για την ειδοποίηση των συνοριακών αρχών και η όλη υπόθεση να φανεί σαν κάτι που ελέγχουν πλήρως οι ανατολικογερμανικές αρχές. Ο Σαμπόβσκι, είπε αργότερα ότι παρέβλεψε τα ψιλά γράμματα που διευκρίνιζαν κάτι τέτοιο. «αυτό ήταν που προκάλεσε το χάος στα σύνορα, με αποτέλεσμα να χάσουμε μαζί με τον έλεγχο και την πολιτική ηγεμονία». (3)

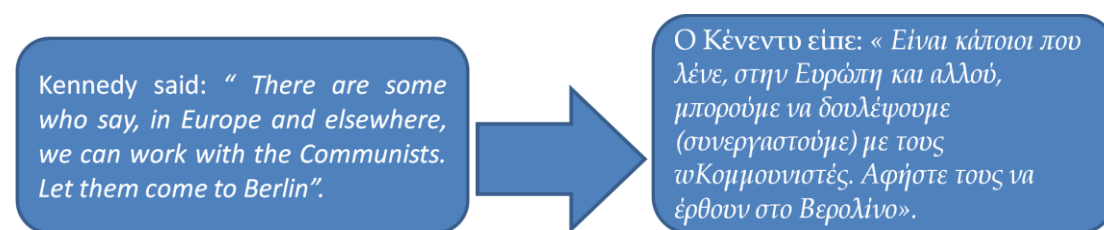
Αντίδραση κόσμου

Η αντίδραση του κόσμου ήταν άμεση. Χιλιάδες άνθρωποι σπεύδουν στο Τείχος και απαιτούν από τους φύλακες να τους αφήσουν να περάσουν από την άλλη πλευρά. Σε λίγες ώρες, σηκώθηκαν οι μπάρες ανάμεσα και στα δύο τμήματα της πόλης, ενώ πολλοί νεαροί οπλισμένοι με σφυριά, αρχίζουν να ανοίγουν τρύπες στον Τείχο. «Ήταν το πιο θορυβώδες πάρτι που έγινε ποτέ τη νύχτα» έγραψε μια εφημερίδα. «το μεγαλύτερο με συμμετοχή 3,5 εκατομμυρίων Βερολινέζων από Ανατολή και Δύση». Το κυρίαρχο σύνθημα εκείνο το βράδυ ήταν « όποιος κοιμάται απόψε είναι νεκρός».

Οι κάτοικοι του Δυτικού Βερολίνου δέχτηκαν τους πολίτες του Ανατολικού Βερολίνου με ενθουσιασμό. Οι πιο πολλές μπουραρίες στην περιοχή του τείχους πρόσφεραν δωρεάν μύτρα, τα αυτοκίνητα άρχισαν να κορνάρουν και άγνωστοι μεταξύ τους άνθρωποι αγκαλιαζόταν και πανηγύριζαν όλοι μαζί. Αρκετοί ήταν αυτοί που πέρασαν την απροσπέλαστη έως τότε Πύλη του Βραδεμβούργου. Όλοι οι Γερμανοί που ήταν μαζεμένοι στο Τείχος εκείνη τη στιγμή, τραγούδησαν αυτόματα τον εθνικό ύμνο της Γερμανίας. (1)

Πηγή: ομιλία του αμερικανού προέδρου Κένεντυ, Ben Walsh-”Modern World History”- σελ.407

Πηγή: ομιλία του προέδρου Κένεντυ το 1963 αφού χτίστηκε το Τείχος, Ben Walsh- ”Modern World History”- σελ.409

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το Τείχος του Βερολίνου ήταν το σύμβολο Ψυχρού Πολέμου και σύμφωνα με την ακραία αντικομμουνιστική ορολογία «μνημείο του Σιδηρού Παραπετάσματος». Το τείχος του Βερολίνου δεν χώρισε μόνο μια πόλη αλλά μια ολόκληρη εποχή σε δύο κομμάτια με αγεφύρωτες αντιθέσεις που σφράγισαν το τελευταίο μισό του 20ου αιώνα.

Το Τείχος έγινε το σύμβολο του χωρισμού, του χωρισμού της Γερμανίας, του χωρισμού της Ευρώπης, του χωρισμού των κομμουνιστών ανατολικών από τους δημοκράτες δυτικούς. Οι μεν ανατολικοί

παρουσίαζαν το Τείχος σαν ένα προστατευτικό κέλυφος γύρω από το Ανατολικό Βερολίνο και οι δε δυτικοί, τον παρουσίαζαν σαν να ήταν ένας τείχος της φυλακής.

Σημερινή κατάσταση:

Σήμερα, η πτώση του Τείχους του Βερολίνου εορτάζεται επίσημα στην ενωμένη Γερμανία κάθε Οκτώβρη. Οι δύο διαφορετικές κοινωνίες χρειάστηκαν πολύ χρόνο για να ενσωματωθεί η μία στην άλλη. Οι «Ανατολικοί» και οι «Δυτικοί» εξακολουθούν να υπάρχουν στις καθημερινές συνομιλίες των Γερμανών. Η οικονομία είναι πλέον κοινή, αλλά τα σημάδια του διχασμού έχουν μείνει ανεξίτηλα στην κοινωνία. Το Τείχος, κατέχει μια ιστορική θέση στη σύγχρονη ιστορική κουλτούρα. Η Γερμανία, ακόμη και σήμερα, στο μυαλό των ανθρώπων είναι χωρισμένοι στους "Όσσις" (πρώην ανατολικοί) και τους "Βέσσις" (δυτικοί). Οι δυτικοί πολλές φορές κατηγορούν τους ανατολικούς ότι διατηρούν ακόμη τις παλιές κακές κομμουνιστικές τους συνήθειες (π.χ. δεν θέλουν να δουλέψουν).

Το 1990, μαζεύτηκαν 118 καλλιτέχνες απ'όλο τον κόσμο και ο καθένας άφησε την δική του πινελιά, διακοσμώντας τα κομμάτια που δεν καταστράφηκαν. Μέχρι και σήμερα υπάρχουν καταστήματα σουβενίρ στο Βερολίνο τα οποία πουλάνε μικρά κομμάτια από το τείχος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Τείχος του Βερολίνου-Γενικές πληροφορίες [On-line] Available: (1)

<http://www.taxidologio.gr/berlin-todo-wall.html>

http://www.istorikathemata.com/2011/08/blog-post_13.html Γράφτηκε από Φιλίστωρ Ι. Β. Δ. on 13 Αυγούστου 2011 | 8/13/2011 01:30:00 μ.μ.

<http://radar-gr.blogspot.com>

<http://filotimia.blogspot.com>

Ανέγερση Τείχους Βερολίνου [On-line] Available: (2)

www.enet.gr Bernard Umbrecht 2013

www.makthes.gr «Στα ξεθωριασμένα χνάρια της λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας»

Πτώση Τείχους Βερολίνου[On-line] Available: (3)

Βιβλίο: Erik Durschmied «Ο αστάθμητος παράγων στην ιστορία»

http://www.istorikathemata.com/2011/08/blog-post_13.html